

El ve Ayak Bilekleri Birbirine Bağlı İntihar Orijinli Bir Ası Olgusu

A Suicidal Hanging Case Whose Wrists and Ankles Were Tied to Each Other: Case Report

Dr. Nergis CANTÜRK,^a
Dr. Zerrin ERKOL,^b
Dr. Hakan OĞUZ,^c
Dr. Şerafettin DEMİRCİ,^d
Dr. Melih ÜNAL^a

^aAdalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu,
Ankara Grup Başkanlığı, Ankara

^bAdli Tıp AD,

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İzzet Baysal Tıp Fakültesi, Bolu

^cAdalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu,
Kars Şube Müdürlüğü, Kars

^dAdli Tıp AD,

Selçuk Üniversitesi

Meram Tıp Fakültesi, Konya

Geliş Tarihi/Received: 09.09.2008

Kabul Tarihi/Accepted: 18.11.2008

*Bu çalışma, VI. Anadolu Adli Bilimler
Kongresi (06-09 Eylül 2007, Mani-
sa)'nde poster olarak sunulmuştur.*

Yazışma Adresi/Correspondence:

Dr. Zerrin ERKOL

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

İzzet Baysal Tıp Fakültesi,

Adli Tıp AD, Bolu,

TÜRKİYE/TURKEY

zerrinerkol@gmail.com

ÖZET Bu makalede, 43 yaşında ası yöntemi ile intihar eden, elektrik teknisyeni olarak çalışan, evli ve bir çocuk sahibi erkek olgu sunuldu. Olgunun oturma odasının tavanından geçen kalorifer tesisat borusuna asılı durumda bulunduğu belirlendi. Ölenin her iki el bileğine bağlı olan çamaşır iplerinin diğer uçları, vücudunun ön kısmında birbirinin üzerinden birkaç kez çapraz şekilde dolaştırıldıktan sonra her iki ayak bileğine bağlanmış durumdaydı. Olay yerinde altı adet veda notu bulundu. Altı ay önce ası yöntemi ile intihar girişiminde bulunduğu ve kurtarıldığı bildirilen olgunun psikiyatrik bir yardım almadığı tespit edildi. Bu çalışmanın amacı, ender görülen elleri-ayakları bağlı, intihar orijinli ası olgularına dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: İntihar; cinayet; ası

ABSTRACT In the article, it was presented a 43 years old male case committed suicide by the hanging method who was working as an electric technician, was married, and had a child. The case was found as hanged to the central heating pipe crossing under the ceiling of the living room. The other terminals of the clotheslines which were tied over both wrists of the corpse, were also tied over both ankles after they were turned over each other as crosswise in front of the body. Six suicide notes were found in the scene. It was learnt the case tried to commit suicide by the hanging method six months ago as well, but he didn't get any psychiatric backing. In this case report, it was aimed to call attention to the rarely seen suicidal hanging cases in which the corpse's hands and/or feet were tied.

Key Words: Suicide; homicide; hanging

Türkiye Klinikleri J Foren Med 2008;5(3):118-23

Ası yöntemi en çok intihar amaçlı olarak kullanılmakta olup, nadiren kaza şeklinde, çok nadiren de cinayet orijinli olarak gerçekleşebilmektedir.¹⁻⁵ Literatürde elleri ve/veya bacakları bağlanmak suretiyle gerçekleştirilmiş ve ilk bakışta cinayet izlenimi verebilen intihar orijinli ası olgularına nadiren rastlanmaktadır.⁶⁻¹⁴ Bu makalede, her iki el bileğini ayak bileklerine çapraz şekilde bağladıktan sonra ası yöntemi ile intihar eden 43 yaşında bir erkek olgu sunularak, literatürdeki benzer nitelikli ası olguları gözden geçirilmiştir.

OLGU SUNUMU

Kırk üç yaşında bir erkek olan olgunun elektrik teknisyeni olarak çalıştığı, evli ve bir çocuk sahibi olduğu öğrenildi. Yakınları tarafından ulaşılam-

yan olgu, evinin kapısı kırılarak içeri girildiğinde; oturma odasının tavanından geçen kalorifer tesisat borusuna naylon çamaşır ipi ile asılı durumda bulunmuştu. Pratisyen hekimin katılımı ile yapılan olay yeri incelemesinde; ölenin her iki el bileğine bağlı olan farklı renkteki çamaşır iplerinin diğer uçlarının, vücudunun ön kısmında birbirinin üzerinden birkaç kez çapraz şekilde dolaştırıldıktan sonra, her iki ayak bileğine bağlandığı saptanmıştı. Cesedin ayaklarının hemen yanında, zeminden 45 cm yüksekliğe sahip, üzerinde iki adet yastık bulunan ve ölenin ası eylemini üzerine çıkararak gerçekleştirdiği düşünülen ahşap sehpa bulunduğu gözlenmiş (Resim 1, 2); aynı odadaki ütü masası üzerinden, ölenin yakınlarına ve yetkili makamlara hitaben yazılmış altı adet veda notu elde edilmişti (Resim 3, 4). Altı ay önce ası yöntemi ile intihar girişiminde bulunduğu ve kurtarıldığı bildirilen olgunun psikiyatrik bir yardım almadığı da öğrenilmişti. Hassas ve içine kapanık bir kişilik yapısına sahip olduğu bildirilen olgunun daha önceki intihar girişimi ve psikiyatrik durumu hakkında daha ayrıntılı bir öyküye ulaşılamadı. Cumhuriyet

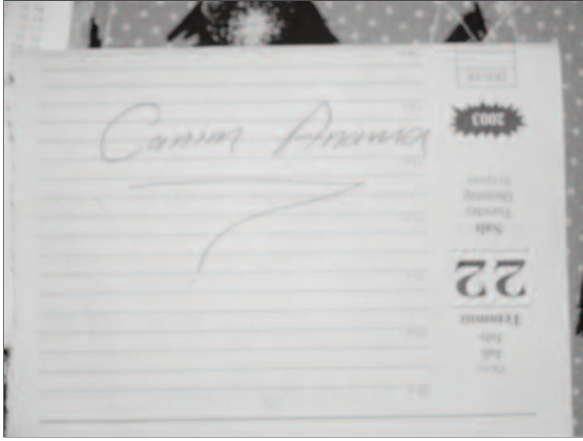
RESİM 2: Ölenin el bileklerinin, vücudunun ön kısmında, çapraz şekilde ayak bileklerine bağlanmış görünümü.

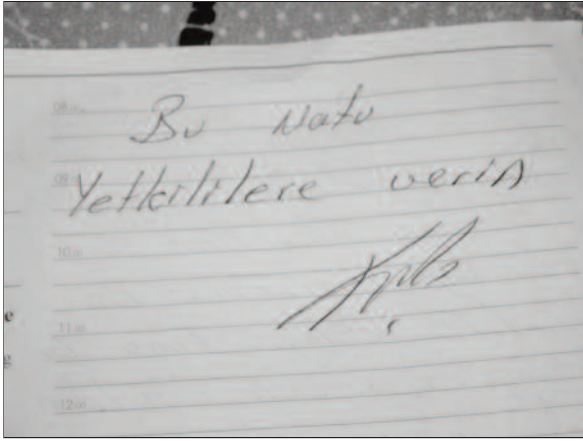
RESİM 1: Cesedin olay yerinde bulunduğu pozisyon.

savcısı ile pratisyen hekim tarafından olay yerinde yapılan incelemede, ölenin el ve ayak bileklerindeki ipin basit düğüm atılarak bağlandığı tespit edilmiş ve düğümlerin mevcut haliyle ölenin kendisi tarafından el ve ağzının yardımı ile gerçekleştirilebilmesinin mümkün bulunduğu kanaatine varılmıştı. Ası eylemini gerçekleştirmek için kullanılan ipin kalorifer tesisatına bağlı olduğu yer ile zemin arasındaki mesafe 250 cm, boyundan geçen halka ile arasındaki mesafe 65 cm, ayak ucu ile zemin arasındaki mesafe 25 cm olarak ölçülmüş, ölenin üzerinde gömlek, alt eşofman, atlet, uzun paçalı külot ve çorap bulunduğu belirlenmişti. Giysileri çıkarılan ceset, otopsi yapılmak üzere bir üst merkeze gönderilmişti.

Otopsi salonunda adli tıp uzmanı hekimler tarafından yapılan dış muayenede; 176 cm boyunda, 70-75 kg ağırlığında olan cesette ölü katılığının devam ettiği, ölü lekelerinin sırtta ve sırtüstü yatışa göre olağan bölgelerde olduğu görüldü. Boyunda larinks orta hatta başlayıp, boynun her iki

RESİM 3: Ölenin annesine hitaben bıraktığı veda notu.

RESİM 4: Ölenin yetkililere hitaben yazdığı veda notu.

yanında yükselici, yüzeyleşici vasıfta uzanan, oksipital bölge orta kısımda sonlanan, boyun sol-orta bölgede 1 x 0.5 cm, ön-orta bölgede 0.5 x 0.5 cm ebadında, zemini parşömenleşmiş sıyrık içeren, en derin yeri 1 cm, en geniş yeri 1.5 cm ölçülen telem görüldü. Yüz siyanotik bulundu. Sol el bileği iç yüz ulnar kısımdan başlayıp, dorsali dolanan ve radiale uzanan 14 cm uzunluk, 0.5 cm genişlikte, sağ el bileği ulnar kısımdan başlayıp, sağ el sırtı dördüncü parmak metakarp proksimaline uzanan, 11 cm uzunluk, 0.5 cm genişlikte bağ izleri saptandı. Sol ayak bileği ön yüz iç kısımdan başlayarak dış yüzü dolanan ve sol ayak bileği arkada sonlanan, 13 cm uzunluk, 0.7 cm genişlikte; sağ ayak bileğinde 1. metatars hizasına uyan bölgede başlayıp, ayak bileğini dıştan dolanan 18 cm uzunluk, 0.7 cm geniş-

likte bağ izleri bulunduğu gözlemlendi. Her iki el sırtında yaygın olmak üzere bacak ve uylukta, yer yer en büyüğü 1 cm boyunda psöriatik döküntüler izlendi.

İç muayenede; beyin-beyincik yüzey ve kesitleri ödemli bulundu. Tiroid kartilaj her iki boynuzunda, etrafında geniş ekimoz bulunan ayrıışmış kırık saptandı. Hyoid kemik ve boyun omurları sağlam olup, sağ akciğer 830 g, sol akciğer 785 g, kalp 370 g tartıldı. Her iki akciğer yüzeylerinde yaygın noktavi kanamalar ve ödem görüldü. Sağ ventrikül duvar kalınlığı 0.7 cm, triküspit kapak çevresi 9 cm, pulmoner kapak çevresi 7 cm, mitral kapak çevresi 11 cm, aort kapağı çevresi 7 cm, sol ventrikül duvar kalınlığı 2 cm ölçüldü. Kalp kesitlerinde başkaca özellik görülmedi. Sol koroner arter başlangıcında tıkalı olmayan nitelikte ateroskleroz plakları mevcuttu. Karaciğer 1755 g, sağ böbrek 130 g, sol böbrek 150 g tartıldı. Mide sindirilmiş yarı katı gıda ile dolu idi. Otopsi sırasında alınan iç organ, kan ve idrar örneklerinin yapılan sistematik toksikolojik analizinde; alkol, uyutucu-uyuşturucu veya aranan toksik maddelerden hiçbirinin bulunmadığı tespit edildi.

Otopsi bulgularına göre ölümün asiya bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana geldiği belirlendi. Yapılan adli soruşturma sonucunda ölümünün intihar orijinli gerçekleştiğine karar verilerek, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından olaya takipsizlik verildiği gözlemlendi.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkemizde Kahramanmaraş, Ankara, Malatya, Edirne, Adana, Sivas ve Aydın'da belirli dönemlerde yapılan çalışmalarda asının en sık kullanılan intihar yöntemi olduğu belirtilmiştir.¹⁵⁻²¹ Yurt dışında yapılan bazı çalışmalarda da asının birinci ya da ikinci sırada en sık kullanılan intihar yöntemi olduğu ifade edilmiştir.²²⁻²⁷

Cinayet orijinli asi olguları son derece nadir görülmektedir.²⁸⁻³⁰ Bu durum, her asi olgusunda cinayet olasılığının da dikkate alınmasını gerektirmektedir. Öldürülen bir cesedin intihar görünümü vermek amacıyla asılması olasılığı bulunduğu gibi, elleri ve/veya ayakları bağlı olan ve ilk bakışta ci-

nayet şüphesi uyandıran intihar orijinli asi olgularına rastlamak da mümkün bulunmaktadır.^{1,6} Ceste elle bağli olması, -bu bağlama tarzının ölenin kendisi tarafından meydana getirilmesinin mümkün bulunmadığı durumlar dışında-, olayın cinayet olduğunun delili olarak kabul edilmemelidir.³ Nitekim literatürde nadir sayıda da olsa elleri bağli olarak gerçekleştirilmiş intihar orijinli asi olgularına rastlanabilmektedir.⁶

Saukko ve Knight, intihar amaçlı asılarda, kişinin kendisini kurtarma girişimini engellemek, eylemi garantiye almak için ellerini bağlayabileceğini bildirmiş, bu duruma el bilekleri vücudunun arka kısmında, birbirine uzak konumda bağli olarak bulunan ve intihar notu bırakmış olan bir kadın olguyu örnek göstermiştir.³

Yılmaz ve ark, asi yöntemi ile intihar eden 23 yaşında, üniversite öğrencisi bir erkek olgu yayınlamıştır. Yazarlar; olay yeri incelemesinde olgunun, ellerini vücudunun ön tarafında şeffaf koli bandı ile birbirine bağladığının, başını merdiven korkulukları ile başı arasına yerleştirdiği koltuk minderine yasladığının gözlendiğini, beş yıldır psikiyatrik tedavi gördüğü bildirilen olgunun olay yerinde ev arkaşası ve ailesine hitaben veda notu bıraktığını, olgunun ellerini bağlamasının, asi fiilinden son anda vazgeçme riskini ortadan kaldırmak amacına yönelik olduğunu, başını merdiven korkuluğuna çamaşır ipi ile bağladığı mindere yaslamasının ise, fiil sırasında başının demir korkuluklara çarpmasını önleme amacından kaynaklandığını, olgunun ellerini, kendi fiili ile vücudunun ön tarafında şeffaf koli bandı kullanarak birbirine bağlamasının mümkün olduğu kanaatine vardıklarını ifade etmiştir.⁷

Turla ve Özkanlı, asi yöntemi ile intihar eden 41 yaşında bir erkek olgu sunmuşlardır. Son zamanlarda mesleğindeki sorunlar nedeni ile psikolojik açıdan sıkıntı yaşadığı bildirilen olgunun her iki el bileğini kablo ile bacaklarına bağladığının görüldüğünü, ölenin öncelikle el bileklerine ayrı ayrı çift sıra kabloyu bağladıktan sonra bacak genişliğinde ikinci bir serbest çember yaptığını, merdivene çıkıp her bir ayağını kaldırarak bu çemberlerden geçirdiğini ve yukarıya kadar çekmek suretiyle bu değişik bağlama yöntemini ger-

çekleştirdiği kanaatine vardıklarını, olgunun geride veda notu bıraktığını belirtmişlerdir.⁸

Özkök ve ark, 19 yaşında, elleri bağli, intihar orijinli bir erkek asi olgusu sunmuşlardır. Olgunun bir otelin beşinci kat yangın merdivenine çarşaf ile asılı olduğunu, ellerinin kendi kemeri ile gevşekçe arkadan bağli şekilde bulunduğunu, yapılan incelemede kemerde yeni bir delik açıldığını ve ölenin ellerinin rahatça girip çıkabileceği gevşeklikte bulunduğu tespit edildiğini, olgunun ilk bakışta cinayet izlenimi verdiğini, ancak yapılan adli tahkikat sonucunda intihar olarak kabul edildiğini ve olaya takipsizlik verildiğini, asi olgusunda ellerin arkadan bağli olmasının orijin belirlenmesinde tek başına yeterli olmadığını, orijinin geniş bir ekip çalışması ile elde edilen bulguların birlikte değerlendirilmesi ve adli soruşturmanın da göz önüne alınmasından sonra saptanabileceğini ifade etmişlerdir.⁹

Tuğcu ve ark., asi yöntemi ile intihar eden 22 yaşında bir erkek olgu bildirmişlerdir. El bilekleri vücudunun ön kısmında birbirine bağli olan olgunun postmortem biyokimyasal incelemesinde, kanda triiyodotironin seviyesinin 13.71 pg/mL (referans değeri: 2.57-4.43 pg/mL) olarak tespit edildiğini, olgunun tiroid hormon seviyesinde yükseklik saptanmasının yanında, ellerini bağlayarak asi fiilini gerçekleştirmesinin ilginç bulunduğunu belirtmişlerdir.¹⁰

Benomran ve ark., 35 yaşında, intihar orijinli bir erkek asi olgusu bildirmişlerdir. Olgunun baş, boyun ve yüz alt bölgesine fanılanın sarılmış olduğunu, ellerinin vücudunun ön tarafında gevşek şekilde bağlanmış bulunduğunu, fanılanın boyun ve asi ipi arasında yastık görevi görecektir şekilde yerleştirildiğini, olay yeri incelemesi ve postmortem muayenede şüpheli herhangi bir husus saptanmadığını, olayın intihar şeklinde gerçekleştiğini tespit ettiklerini, DNA analizinde fanılanın ölene ait olduğunun belirlendiğini belirtmişlerdir.¹¹

Marsh ve ark., yatak odasında, boynundaki elektrik kordonu ile tavana asılı durumda bulunan, elleri vücudunun arka kısmında bağli olan ve ağzının içerisinde çorap tıkaçı saptanan, 30 yaşında, intihar orijinli bir asi olgusu bildirmişlerdir. Olgu-

nun yatağının başucunda tamamı gerçek dışı asi fantezilerini içeren bir kitap bulduklarını, bu kitabın içeriğinin olgunun asi eyleminden önce ellerini bağlamasına ve ağzına çorap tıkamasına örnek teşkil ettiğini düşündüklerini belirtmişlerdir.¹²

Goonetilleke, intihar orijinli iki asi olgusu yayınlamış, ilk olgunun sol elinin sol uyluğuna bağlı, baş ve yüz bölgesinde ise kalın bir palto sarılı bulunduğu, ikinci olgunun ellerinin vücudunun arka kısmında bağlanmış bulunduğu belirtmiştir.¹³

Krzyzanowski ve ark., kol ve/veya bacakları bağlı, intihar orijinli, altı asi olgusu bildirmişlerdir.¹⁴

Demirci ve ark., 17 olguluk intihar orijinli asi serilerinde dört olgunun ellerini bağladığını, bir olgunun hem ellerini hem ağzını bağladığını, bir olgunun sadece ağzını bağladığını, 11 olgunun ise boyundaki asi ipinin altına yumuşak cisim yerleştirdiğini anlatmışlardır. Yazarlar olguların ellerini asi fiilinden vazgeçmeyi önlemek için, ağızlarını ise bağırarak yardım istemelerine mani olmak için bağladıkları, boynundaki ipin altına yumuşak cisim yerleştiren olguların ise fiil sırasında acı çekmeyi önlemek için böyle bir girişimde buldukları kanaatine vardıklarını ifade etmişlerdir.⁶

Olgumuzun altı ay önce yine asi yöntemi ile intihar girişiminde bulunduğu, ancak yakınları tarafından kurtarıldığı öğrenilmiştir. İlk girişiminde eylemi sonlandıramayan olgunun, söz konusu ikinci girişiminde kesin sonuç alabilmek, son anda vazgeçme riskini ortadan kaldırmak amacıyla, Demirci ve ark.nın görüşüne benzer şekilde el ve ayak bileklerini birbirine bağladığı düşünülmüştür.

İntihar notunun, intihar girişiminin ciddiye-tini gösteren işaretlerden biri olduğu bildirilmektedir.^{31,32} Olgumuzun el ve ayak bileklerini birbirine bağlamasının yanında, geride yakınlarına ve yetkililere hitaben altı adet veda notu bırakmasının da intihar eylemini ne kadar kararlılıkla gerçekleştirdiğinin delili olarak değerlendirilebileceği keza düşünülmüştür.

Olgumuzun, el ve ayak bilekleri birbirine bağlı olduğundan, ilk bakışta cinayet şüphesi de uyandırılmakla birlikte, el ve ayak bileklerindeki söz konusu bağların kendisi tarafından gerçekleştirilebilecek basit bir düğüm yapısına sahip olması da dikkate alınarak, adli soruşturma süreci sonunda olayın intihar şeklinde gerçekleştiği kararına varıldığı ve Cumhuriyet savcılığı tarafından olaya taksizlik verildiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, elleri ve/veya ayakları bağlı durumda gerçekleştirilen asi olaylarında; olayın gelişimi, ölenin öz ve tıbbi geçmişi ile ilgili olarak alınacak detaylı bilgi, olay yeri inceleme bulguları, tanık ifadeleri, cesedin olay yerinde bulunduğu pozisyonda adli tıp uzmanı hekim tarafından ellerin ve/veya ayakların bağlanma şeklinin detaylı olarak incelenmesi ve bu düzenek ile asi eyleminin ölen kişinin kendisi tarafından gerçekleştirilmesinin tıbbi açıdan mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi, otopsideki dış ve iç muayene bulguları ve toksikolojik inceleme sonuçları birlikte değerlendirilerek, olayın intihar şeklinde gerçekleşip gerçekleşmediğinin ayırımının yapılmasına çalışılmaktadır. Bu tür olgularda cinayet olasılığının, ancak bu aşamalardan sonra ortadan kaldırılabilirliği unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

1. Gök Ş. Ası. Gök Ş, editör. Adli Tıp. 4. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi; 1980. s.103-17.
2. Aykaç M. Ası Asılma. Aykaç M, editör. Adli Tıp Ders Kitabı. 1.Baskı. İstanbul:Çeliker Matbaacılık; 1987. s.125-32.
3. Saukko P, Knight B, eds. Fatal Pressure on the Neck (in Knight's Forensic Pathology). Third Ed. Arnold, London; 2004. p.383-9.
4. Curan W, McGarry AL, Petty CS, eds. Asphyxial Deaths (in Modern Legal Medicine, Psychiatry, and Forensic Science). F.A.Davis Company, Philadelphia, Vol 1; 1980. p.255-8.
5. Di Maio DJ, Di Maio VJ. Strangulation In: Di Maio DJ, Di Maio VJ, eds. Forensic Pathology. New York: CRC Pres; 1993. p.223-31.
6. Demirci S, Dogan HK, Erkol Z, Deniz I. Precautions to avoid abandoning the action of hanging and suffering in suicidal hanging cases. In: Duma A, eds. Fifth Congress of the Balkan Academy of Forensic Sciences, 3-7 June 2007, Book of Abstracts. Macedonia: Ohrid; 2007. p.111.
7. Yılmaz R, Erkol Z, Bütün C, Beyaztaş FY, Ertan A, Büken B. Elleri bağlı bir asi olgusu. Türkiye Klinikleri Adli Tıp Dergisi 2008;5:75-9.

8. Turla A, Özkanlı Ç. Asıda ellerin bağlanması: Olgu Sunumu. Adli Bilimler Dergisi 2006;5(3): 35-9.
9. Özkök MS, Katkıcı U, Karaduman F. Bir olgu nedeniyle asiya bağlı ölümlerde orijin değerlendirilmesi. Adli Tıp Bülteni 2000;5(2):98-9.
10. Tuğcu H, Özsoy S, Doğan T, Toygar M, Demirel, B, Safalı M. Ası sonucu ölümden tiroid hormon seviyelerinin değerlendirilmesi. Adli Tıp Bülteni 2006;11:114-8.
11. Benomran FA, Masood SE, Hassan AI, Mohammad AA. Masking and bondage in suicidal hanging: a case report. Med Sci Law 2007;47(2):177-80.
12. Marsh TO, Burkhardt RP, Swinehart JW. Self-inflicted hanging with bound wrists and a gag. Am J Forensic Med Pathol 1982;3(4): 367-9.
13. Goonetilleke UK. Two unusual cases of suicide by hanging. Forensic Sci Int 1984;26(4): 247-53.
14. Krzyzanowski M, Jankowski Z, Piesniak D, Wilmanowska A. Cases of hanging with bound limbs- suicide, homicide or accident. Arch Med Sadowej Kryminol 2002;52(4):371-9 (Abstract).
15. Erkol Z, Beyaztaş FY, Büken B, Erkol H. Kahramanmaraş ili'ndeki intihar orijinli ölüm olgularının analizi. Türkiye Klinikleri Adli Tıp Dergisi 2007;4(1):7-16.
16. Tunalı İ, Kendi Ö, Bilge Y, Tümer AR. Ankara Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı'nda yapılan 3951 adli otopside tespit edilen intihar vakaları üzerine bir araştırma. Ankara Üniv Hukuk Fak Dergisi 2000;47: 153-62.
17. Çelbiş O, Özdemir B. Malatya Adli Tıp Grup Başkanlığı'nda 1999-2002 yılları arasında ölü muayene ve otopsileri yapılan intihar olguları. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2005;12(3):173-6.
18. Yılmaz A, Azmak D. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Ocak 1984-Haziran 1993 Arasında Yapılmış 197 Adli Otopsinin Değerlendirilmesi. Kolusayın Ö, editör. 7. Ulusal Adli Tıp Günleri 1-5 Kasım 1993 Antalya-Poster Sunuları Kitabı. Antalya: Adli Tıp Kurumu; 1993. s.319-26.
19. Salaçin S, Gülmen MK, Çekin N, Şen F. Adana'da kaza, cinayet ve intiharlarda ölüm nedenleri ve rastlanma sıklığı. Kolusayın Ö, editör. 7. Ulusal Adli Tıp Günleri 1-5 Kasım 1993 Antalya- Poster Sunuları Kitabı. Antalya: Adli Tıp Kurumu; 1993. s.327-31.
20. Katkıcı U, Özkök MS, Özkara E. Sivas ili'nde intihar olgularının değerlendirilmesi. Salaçin S, Gülmen MK, Çekin N, Özdemir H, editörler. 1. Adli Bilimler Kongresi 12-15 Nisan 1994-Kongre Kitabı. Adana: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi; 1994. s.115-8.
21. Erel Ö, Katkıcı U, Dirlik M, Özkök MS. Anabilim Dalımız tarafından otopsileri yapılan intihar olgularının değerlendirilmesi. ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi 2003;4(3):13-5.
22. Singh VD, Lathrop SL. Youth suicide in New Mexico: a 26-year retrospective review. J Forensic Sci 2008;53(3):703-8.
23. Burns A, Goodall E, Moore T. A study of suicides in Londonderry, Northern Ireland, for the year period spanning 2000-2005. J Forensic Leg Med 2008;15(3):148-57.
24. Al Ansari A, Hamadeh RR, Ali MK, El Offi A. Suicide in Bahrain in the last decade. Crisis 2007;28(1):11-5.
25. Gajalakshmi V, Peto R. Suicide rates in rural Tamil Nadu, South India: verbal autopsy of 39 000 deaths in 1997-98. Int J Epidemiol 2007;36(1):203-7.
26. Lotrakul M. Suicide in Thailand during the period 1998-2003. Psychiatry Clin Neurosci 2006;60(1):90-5.
27. Gunnell D, Bennewith O, Hawton K, Simkin S, Kapur N. The epidemiology and prevention of suicide by hanging: a systematic review. Int J Epidemiol 2005;34(2):433-42.
28. Leth P, Vesterby A. Homicidal hanging masquerading as suicide. Forensic Sci Int 1997; 85(1):65-71.
29. Vieira DN, Pinto AE, Sa FO. Homicidal hanging. Am J Forensic Med Pathol 1988;9(4): 287-9.
30. Erkol Z. Cinayet orijinli bir ası olgusu. Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1995;6(1):106-15.
31. Kuwabara H, Shioiri T, Nishimura A, Abe R, Nushida H, Ueno Y, Akazawa K, Someya T. Differences in characteristics between suicide victims who left notes or not. J Affect Disord 2006;94(1-3):145-9.
32. Salib E, Cawley S, Healy R. The significance of suicide notes in the elderly. Aging Ment Health 2002;6(2):186-90.